

Haparanda stads kulturprogram.

PROGRAM

Uttrycker värdegrund och önskvärd utveckling av verksamheten.

POLICY

Uttrycker ett värdegrundsbaserat förhållningssätt och principer för vägledning.

STRATEGI

Konkretiserar ett program eller en policy och utgör en grund för prioritering.

HANDLINGSPLAN

Beskriver konkreta mål och åtgärder.

RIKTLINJER

Säkerställer ett riktigt agerande och en god kvalitet vid handläggning och utförande.

Innehåll

Inledning.....	4
Ett nationellt perspektiv	5
Vad ska vi fokusera på?	6
Kulturlivets scener och mötesplatser	7
Kulturen och det livslånga lärandet.....	8
Haparandas kreativa aktörer	9
Mångfald av möjligheter	10
Kultur idag och imorgon.....	11
Genomförande	12

Inledning

Tiden vi lever i karakteriseras av stora samhällsförändringar med flera oförutsägbara rörelser och trender. En föränderlig värld ställer stora krav på samhället och människan. Den kulturella dimensionen av samhällsutvecklingen hjälper oss att bättre förstå vår omvärld och oss själva. Utifrån detta kan konstateras att begreppet kultur idag är bredare än att avse endast kultursektorn. Att öppna upp för breda diskussioner om kultur, dess funktion och möjligheter, är ansatsen att göra kultur till en angelägenhet för hela Haparanda.

Grunden för programmet är kulturens egenvärde, samtidigt ökar insikten om kulturens och kreativitetens betydelse för utveckling inom andra samhällsområden. Som en följd av de samhällsförändringar och nya förutsättningar som växer fram finns ett behov av ett kulturprogram som bidrar till allas möjlighet att uppleva delaktighet i kulturlivet, att stödja konstnärlig förnyelse och kulturell mångfald, samt att främja ett levande kulturarv för såväl sin samtid som framtid.

Kulturprogrammet vilar på tre bärande principer: kulturens egenvärde, kulturens betydelse för demokratin och kulturens kraft i samhällsbygget.

Kulturens egenvärde

Kultur har en unik förmåga att skapa förståelse, ifrågasätta och skapa sammanhang. Kultur är en del av människans natur och har ett eget värde genom sin kraft, förmåga och möjlighet. Den förmedlar upplevelser som påverkar och berör. Även när kulturen utmanar, provocerar och kritiserar måste dess frihet alltid försvaras.

Kulturens betydelse för demokratin

Kulturens betydelse för det fria ordet och det offentliga samtalet kan inte nog understrykas. Genom att lyfta och spegla viktiga samhällsfrågor ur olika perspektiv kan kulturen stärka och sprida det ständiga samtal som är förutsättningen för en levande och stark demokrati.

Kulturens kraft i samhällsbygget

Kultur skapar möten och överbryggar avstånd mellan människor. En långsiktigt hållbar samhällsstruktur med ett rikt kulturliv, ett livaktigt föreningsliv och stort ideellt engagemang medverkar till sammanhållning och gemenskap. Kultur är viktig för att skapa attraktivitet och bidra till lokal trivsel och besöksnäring

Syfte

Kultur är en angelägenhet för alla som bor och verkar i Haparanda kommun. Syftet med detta program är därför att presentera en tydlig inriktning som blir vägledande och styrande för alla kommunala verksamheter.

Vad ska det resultera i?

Alla förvaltningar, nämnder och bolag i Haparanda kommun har ett gemensamt ansvar att skapa förutsättningar för att kommunens medborgare ska få möjlighet att utöva och ta del av kultur genom hela livet. Kulturprogrammet ska vara en tydlig vägvisare framåt i detta arbete.

Ett nationellt perspektiv

Nationella kulturpolitiska mål

De nationella kulturpolitiska målen beslutades av riksdagen 2009. Målen ska styra den statliga kulturpolitiken men ska även kunna vägleda kulturpolitiken i kommuner och regioner. Kulturprogrammet för Haparanda kommun lutar sig mot de nationella kulturpolitiska målen:

- Kulturen ska vara en dynamisk utmanande och obunden kraft med yttrandefriheten som grund.
- Alla ska ha möjlighet att delta i kulturlivet.
- Kreativitet, mångfald och konstnärlig kvalitet ska prägla samhällets utveckling

Våra kulturvanor

Myndigheten för kulturanalys rapport *Kulturvanor i Sverige 2020* (Kulturfakta 2021:2) visar att den svenska befolkningen är kulturaktiv och att förändringarna i befolkningens kulturvanor är relativt stabila över tid. I relation till delaktighetsmålet visar undersökningen på följande variationer i kulturaktiviteter mellan vissa grupper i befolkningen:

- Kvinnor är i högre utsträckning delaktiga i kulturlivet jämfört med män.
- Yngre är mer aktiva i kulturlivet än äldre.
- Social härkomst och utbildningsnivå påverkar i vilken utsträckning människor deltar i kulturlivet.

Kulturbegreppet

Med kultur avses ett brett fält som inbegriper:

- Kulturarv
- Bibliotek och folkbildning
- Design, hantverk och arkitektur
- Konst
- Populärkulturella verksamheter och uttryck

Med konst avses uttryck, utövande och verksamhet inom:

- Litteratur
- Film
- Scenkonst
- Bildkonst
- Musik

Med **kulturaktör** avses aktörer verksamma inom kulturområdet såsom kulturinstitutioner, det fria kulturlivet och de insatser som görs av civilsamhället inom till exempel studieförbund, föreningar och ideella krafter.

Vad ska vi fokusera på?

Resultaten från Myndigheten för kulturanalys undersökning visar att deltagandet i kulturlivet är stort. Individens val av kulturaktivitet varierar och variabler som tillgänglighet, kostnader, ålder och socioekonomisk bakgrund spelar en betydande roll i detta sammanhang.

I Haparanda strävar vi efter att så många som möjligt av kommunens medborgare ska kunna ta del av kulturlivet – utan begränsande faktorer. Kulturen ska finnas nära till hands för alla. Att **bredda deltagandet** i och **öka spridningen** av kulturen är en huvuduppgift. Med detta som utgångspunkt inriktar sig programmet på följande fem fokusområden:

- Kulturlivets scener och mötesplatser, där frågor kring scener och mötesplatser är centrala, för att kunna skapa ett starkt kulturliv.
- Kulturen och det livslånga lärandet, där kulturens roll för upplevelser och lärande, riktat till alla åldrar, lyfts fram.
- Haparandas kreativa aktörer, där förutsättningarna för att verka som kulturaktör i Haparanda är i fokus.
- Mångfald av möjligheter, där utvecklingen av kulturutbudet sätts i relation till publik och mottagare.
- Kultur idag och imorgon, där mål för att stärka kulturens roll idag och i framtiden ryms.

Fokusområde:

Kulturlivets scener och mötesplatser

Haparandas kulturliv är berikat av ett föreningsliv, folkbildning, enskilda kreatörer och kreativa näringar. I mötet mellan olika aktörer och funktioner kan synergier, samarbeten och nya idéer uppstå. För att främja en sådan utveckling behövs kulturella mötesplatser, som är en grundförutsättning för ett livskraftigt kulturliv.

Mötesplatser som möjliggör

Med kulturella mötesplatser avses platser där människor både kan uppleva och utöva olika kulturyttringar, låta sig inspireras, vidareutvecklas och möta andra med liknande intressen. Det ska vara platser där det sociala sammanhanget spelar en viktig roll och där intressen förenar människor oavsett härkomst, funktionsförutsättningar, ålder eller kön.

Haparanda stad ska arbeta för att:

- Utveckla mötes- och kulturarenor för olika kulturyttringar.
- Ta fram en lokalförsörjningsplan där kulturella mötesplatser och lokaler är en av prioriteringarna.

Det offentliga rummet

Med den direkta tillgången för medborgarna erbjuder stadens offentliga rum en variation av möjligheter. I Haparanda ska kulturen beredas plats genom befintliga strukturer såsom stadsplanering och offentlig konst, men också genom tillfälliga pop up-evenemang, utställningar och föreställningar. Ett tillåtande stadsrum vittnar om en lekfull och kreativ stad, vilket kan inspirera och ge upphov till nya idéer om och möjligheter för hur det offentliga rummet kan brukas.

Kulturarvet är en viktig del av det offentliga rummet. Haparanda har ett lokalt kulturarv och kulturmiljöer att vara stolta över. Den byggda miljön är tillgängliga kulturuttryck som kan upplevas av alla och som förmedlar kunskap om Haparandas historia och utveckling.

Haparanda stad ska arbeta för att:

- Se till att det offentliga rummet i högre utsträckning används för kulturutövande och upplevelser.
- Vårda, bevara och utveckla kulturarvet som gemensam källa till kunskap, bildning och upplevelser.

Fokusområde:

Kulturen och det livslånga lärandet

Kulturens mångfald av olika uttryckssätt har en stor betydelse för människors möjligheter till lärande och utveckling genom hela livet. Kulturupplevelser väcker känslor, engagerar sinnen och stimulerar fantasin på sätt som främjar vårt kreativa tänkande och utmanar oss att se världen från nya perspektiv.

Kultur för barn och unga

Vikten av att redan i ung ålder få tillgång till, och kännedom om, kulturlivet betonas i såväl FN:s barnkonvention som skolans läroplan. Alla barn och unga ska få tillgång till kultur i olika former, för att utveckla sin kreativitet och forma sin identitet.

Skolan är den i särklass viktigaste kulturförmedlande institutionen för många barn och unga, då det är den arena som möter alla barn och unga oavsett var de bor eller vilken bakgrund de har. Kulturella uttryck som en del av skolans undervisning bidrar till lust, nyfikenhet och motivation i lärandet. För att kunna utveckla kulturintresse måste det finnas möjligheter för barn och unga att även på fritiden ta del av och fördjupa sig i olika kulturformer. Detta kan ske via till exempel Kulturskolan, fritidsverksamhet, bibliotek och föreningsliv.

Haparanda stad ska arbeta för att:

- Garantera att alla barn och unga i hela kommunen får möta professionell kultur regelbundet under sin skoltid.
- Utveckla metoder för att tillsammans med barn och unga ta fram kulturaktiviteter som motiverar att delta och vara medskapande i kulturupplevelser, såväl som passivt konsumerande.
- Erbjuda ett brett utbud av kulturaktiviteter på fritiden för barn och unga.

Kultur för vuxna och äldre

De livslånga intressen som skapas i ung ålder ska tas tillvara och ges möjlighet att utvecklas genom hela livet. Haparanda ska ha ett kulturliv som är en naturlig del av människors vardag, där det finns förutsättningar att utöva och uppleva såväl traditionell som nyskapande kultur.

Kulturen har även viktiga hälsofrämjande egenskaper och bör därför finnas i människors närhet. Kulturens roll för kunskap och fortbildning är stark tack vare studieförbund, föreningar, bibliotek och andra kulturinstitutioner.

Haparanda stad ska arbeta för att:

- Stödja utvecklingen inom studieförbund, föreningar och kulturinstitutioner där bildning är i fokus.
- Utveckla en uppsökande verksamhet för äldre som motiverar att delta och vara medskapande i kulturupplevelser, såväl som passivt konsumerande.
- Utveckla metoder för att tillsammans med äldre ta fram kulturaktiviteter som kan minska ofrivillig ensamhet och bidra till meningsfulla sociala sammanhang. Kulturaktiviteterna ska äga rum i de miljöer där äldre lever och bor.

Fokusområde:

Haparandas kreativa aktörer

En av kommunens uppgifter är att främja och tillvarata kulturaktörernas engagemang och att erbjuda goda förutsättningar för att verka som kulturaktör i Haparanda. Lokalt förankrade kulturaktörer bidrar till ett gott kulturklimat och en levande kommun.

Engagemang och samverkan

Samarbeten mellan kulturaktörer, amatörer som professionella, samt medarbetare inom offentlig sektor är av stor vikt i dagens samhälle. Ambitionen är därför att sänka trösklarna mellan olika verksamheter och bidra till ett öppet klimat i syfte att mobilisera allt engagemang som finns inom kultursektorn för att tillsammans bidra till en dynamisk kommun.

Haparanda stad ska arbeta för att:

- Uppmuntra nya samverkansformer inom, och med, föreningslivet.
- Tillhandahålla ett effektivt och slagkraftigt stöd till föreningslivet.
- Arbeta för att stödja föreningar att få fler att fortsätta vara aktiva i föreningslivet.

Fokusområde:

Mångfald av möjligheter

Ett brett och levande kulturliv ökar Haparandas attraktionskraft och våra medborgares välbefinnande. Haparandas unika identitet ska avspeglas i kulturlivet. Haparanda stad ska erbjuda en mångfald av möjligheter att både skapa och uppleva kultur.

En jämlik tillgång till ett brett kulturutbud

Alla arrangemang som genomförs av, eller med stöd av, Haparanda kommun ska i största möjliga mån vara tillgängliga och öppna för alla. Tillgänglighet innebär fysiskt tillgängliga lokaler, möjlighet att ta del av information utifrån sina egna förutsättningar och att bli väl bemött i kommunens lokaler samt vid arrangemang. All kulturell verksamhet skapar unika former av sociala sammanhang.

Haparanda stad ska arbeta för att:

- Uppmuntra arrangemang och produktioner som utmanar och stimulerar.
- Utveckla programutbudet på våra kulturarenor.
- Erbjuder medborgarna ett kulturliv som består av både bredd och spets.
- Haparandas status som förvaltningsområde för finska och meänkieli avspeglas i kulturutbudet.

Kultur som mobiliserande kraft

Ett gemensamt intresse kan förena människor oavsett ålder eller bakgrund. Kulturen skapar möjligheter att föra samman människor och är ett kraftfullt verktyg för inkludering och integration. Kultur är en kraftkälla och ju fler som får hämta energi från kultur, desto öppnare och mer livskraftigt samhälle.

Haparanda stad ska arbeta för att:

- Främja möten mellan människor med olika bakgrund.
- Uppmärksamma och utveckla kulturens hälsofrämjande egenskaper.
- Verka för att så många som möjligt ska kunna ta del av och engagera sig i kulturlivet.

Kulturens informationskanaler

För att så många som möjligt ska kunna ta del av Haparandas kulturutbud är det viktigt att kommunen är synlig och finns närvarande i flera kanaler, utifrån medborgarnas olika förutsättningar. Haparanda kommun ska även arbeta medvetet och proaktivt för att nå nya målgrupper och grupper som inte deltar i kulturlivet.

Haparanda stad ska arbeta för att:

- Arbeta proaktivt med att synliggöra Haparandas kulturliv för alla medborgare.

Fokusområde:

Kultur idag och imorgon

Kulturen speglar den samtid där den skapas och utmanar vår bild av framtiden. Vetskapen om att individer idag kommer att se tillbaka på nutiden ställer stora krav på kommunen att våga släppa fram, och bereda plats för, det framtida kulturarvet – präglad av kreativitet, konstnärlig kvalitet och mångfald.

Kultur och demokrati

Kultur suddar ut gränser och bygger broar, den tänjer och utmanar våra föreställningar. Sett ur detta perspektiv är det fria kulturlivet en förutsättning för ett demokratiskt samhälle.

Kulturen ger oss verktyg att uttrycka oss, att tolka och reflektera kring den utveckling som sker i samhället. Kulturen har också en viktig roll i samhällsdebatten genom att kommentera och ifrågasätta.

Haparanda stad ska arbeta för att:

- Stärka kulturens roll i den samtida samhällsdebatten.
- Skapa arenor för det offentliga samtalet.

Tvärsektoriella samarbeten

Samverkan med andra samhällsområden är central för att kulturen ska kunna utvecklas och hitta nya former. När kulturens egenvärde stärks blir den mer intressant för andra samhällsområden. Haparanda kommun ska ta initiativ för att samarbetet mellan kulturlivet och andra samhällssektorer utvecklas och på så sätt låta kulturella värden vara med och prägla samhällsutvecklingen.

Haparanda stad ska arbeta för att:

- Skapa forum för utbyte av idéer och kunskap mellan personer som är verksamma inom kulturområdet och andra samhällsområden, till exempel näringslivet.

Det digitaliserade samhället

Samhällsutvecklingen drivs idag till stor del av digitalisering. För kulturen innebär digitaliseringen att förutsättningarna förändras för att ta del av och skapa kultur, men också för bevarande av kulturarv. Denna process innebär såväl ökad tillgänglighet som en möjlighet för offentligt finansierad kultur att representera mångfald. Detta kan både skapa och anpassas till nya kulturvanor, som i sin tur innebär fler möjligheter för publik att samspela med kultur.

Haparanda stad ska arbeta för att:

- Ta vara på digitaliseringens möjligheter, genom att utveckla samarbeten mellan kulturlivet och teknikområdet.

Genomförande

Kommunal samverkan

Kulturprogrammet är ett övergripande styrdokument som ska vara vägledande för alla kommunala beslut som rör kulturområdet. För att kultur ska bli en tvärsektoriell angelägenhet krävs samverkan och samtal kring kulturens roll i samhället.

Barn- och ungdomsnämnden ska tillsammans med kultur- och fritidsutskottet verka för alla barns rätt till kultur i skolan.

Kommunstyrelsen ska med kulturens kraft verka för en hållbar samhällsutveckling och skapa förutsättningar för en meningsfull fritid.

Samhällsbyggnadsnämnden ska bereda plats för kulturen i stadsplaneringen, och samverka med kultur- och fritidsutskottet i fråga om kulturmiljöer, kulturminnen och kulturscener i det offentliga rummet.

Socialnämnden ska skapa förutsättningar för att kommunens äldre invånare och personer med särskilda behov ska ha möjlighet att ta del av kultur och det livslånga lärandet.

Implementering

Under varje mandatperiod ansvarar kultur- och fritidsutskottet för framtagandet av konkretiserade och aktivitetsspecifika handlingsplaner med strategiska prioriteringar utifrån respektive fokusområde. Handlingsplanerna kommer att ha en tydlig koppling till kultur- och fritidsutskottets mål och även att ta hänsyn till de strategiska prioriteringar och mål som fastställs i Region Norrbottens kulturplan.

Uppföljning

Kultur- och fritidsutskottet ska både initiera och ansvara för samverkan, implementering och uppföljning.

Arbetet med kulturprogrammet ska kontinuerligt följas upp och rapporteras. Revidering av programmet sker vid behov. Kultur- och fritidsutskottet ansvarar för uppföljning och rapportering till kommunstyrelsen, övriga nämnder, föreningsliv och andra organisationer och aktörer. Uppföljning ska ske en gång per år i samband med bokslut.